GENERALINĖS ADVOKATĖS CHRISTINE STIX-HACKL IŠVADA, pateikta 2006 m. kovo 23 d. [1]

I — Įvadinės pastabos

1. Nagrinėjama byla susijusi su teise verstis savanoriško kilnojamojo turto pardavimo viešajame aukcione direktoriaus profesija Prancūzijoje ir šiame kontekste Jungtinėje Karalystėje įgyto diplomo „Bachelor of Arts in Fine Arts Valuations" pripažinimu. Šioje byloje kyla klausimas, kuri iš direktyvų taikytina: 1992 m. birželio 18 d. Tarybos direktyva 92/51/EEB dėl antrosios bendros profesinio mokymo ir lavinimo pripažinimo sistemos, papildanti Direktyvą 89/48/EEB (toliau – Direktyva 92/51) [2], ar 1988 m. gruodžio 21 d. Tarybos direktyva 89/48/EEB dėl bendrosios aukštojo mokslo diplomų, išduotų po bent trejų metų profesinio mokymo ir lavinimo, pripažinimo sistemos (toliau – Direktyva 89/48) [3], ir klausimas, kaip aiškinti sąvoką „konsultanto teisės klausimais profesija" šių direktyvų prasme. Kad informacija būtų išsamesnė, reikia nurodyti, jog dabar abi šias direktyvas iš dalies pakeitė 2005 m. rugsėjo 7 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva dėl profesinių kvalifikacijų pripažinimo [4], kuri į nacionalinę teisę turi būti perkelta iki 2007 m. spalio 20 dienos.

II — Teisinis pagrindas

A — *Bendrijos teisė*

2. Direktyva 89/48 nustato bendrąją aukštojo mokslo diplomų, išduotų po bent trejų metų profesinio mokymo ir lavinimo, pripažinimo sistemą. Direktyva 92/51 papildo bendrąją aukštojo mokslo direktyvą ir nustato papildomą pripažinimo sistemą profesijoms, kurioms pagal Direktyvą 89/48 nekeliamas diplomo reikalavimas.

1 — Originalo kalba: vokiečių.
2 — OL L 209, p. 25.
3 — OL L 19, p. 16.
4 — OL L 255, p. 22.

3. Pagal šių direktyvų 2-uosius straipsnius abi direktyvos taikomos bet kuriam valstybės narės piliečiui, kuris nori kitoje valstybėje narėje savarankiškai arba pagal darbo sutartį užsiimti reglamentuojama profesija.

4. Pagal Direktyvos 89/48 1 straipsnio c punktą ir Direktyvos 92/51 1 straipsnio e punktą reglamentuojama profesija – tai reglamentuojama profesinė veikla ar veiklos rūšys, kurios valstybėje narėje sudaro šią profesiją.

5. Pagal Direktyvos 89/48 1 straipsnio d punkto antrąją pastraipą ir Direktyvos 92/51 1 straipsnio f punkto antrąją pastraipą tais atvejais, kai pirmoji pastraipa netaikoma, profesinė veikla laikoma „reglamentuojama profesine veikla, jei ja verčiasi asociacijos ar organizacijos, kurių tikslas visų pirma yra atitinkamoje profesinėje srityje skatinti ir palaikyti aukštą veiklos lygį ir kuri, siekiant to tikslo, yra tam tikru būdu valstybės narės pripažinta ir:

— išduoda savo nariams diplomą,

— užtikrina, kad jos nariai gerbtų jos nustatytas profesinio elgesio taisykles, ir

— suteikia jiems teisę naudotis kokiu nors profesiniu pavadinimu arba santrumpa arba naudotis tą mokymą ir lavinimą atitinkančiu statusu.“

6. Direktyvos 89/48 1 straipsnio d punkto trečiojoje pastraipoje nustatyta, kad neišsamus asociacijų ar organizacijų, kurios šios direktyvos priėmimo metu atitinka antrosios pastraipos sąlygas, sąrašas yra pateikiamas šios direktyvos priede. Jei valstybė narė tam tikrą asociaciją arba organizaciją pripažįsta kaip atitinkančią antrosios pastraipos nuostatas, ji apie tai praneša Komisijai. Komisija šią informaciją paskelbia *Europos Sąjungos oficialiajame leidinyje.* Minėtame priede prie Jungtinės Karalystės 13 punkte yra paminėta *Royal Institution of Chartered Surveyors.*

7. Šių direktyvų 1-ųjų straipsnių a punktuose pateikiamas oficialus sąvokos „diplomas“ apibrėžimas. Pagal Direktyvą 89/48 diplomas – tai bet kuris diplomas, pažymėjimas ar kitas oficialią kvalifikaciją įrodantis dokumentas arba tokių diplomų, pažymėjimų ar kitų įrodančių dokumentų rinkinys, be kita ko, patvirtinantis, kad jį turintis asmuo po vidurinės mokyklos yra sėkmingai baigęs ne mažiau kaip trejų metų trukmės studijas arba lygiavertės trukmės vakarines neakivaizdines studijas universitete, aukštojo mokslo įstaigoje arba kitoje panašaus lygio įstaigoje, taip pat, jei reikia, be studijų, baigtų po vidurinės mokyklos, jis papildomai yra sėkmingai įgijęs profesinį išsilavinimą. Dėl diplomo Direktyvos 92/51

prasme 1 straipsnio a punkto antros įtraukos i papunktyje numatyta viena iš sąlygų: kad įrodantis dokumentas būtų laikomas diplomu šios direktyvos prasme, jis turi patvirtinti, kad jo turėtojas po vidurinės mokyklos baigė ne trumpesnes kaip vienerių metų ar lygiavertės trukmės vakarines arba neakivaizdines studijas, išskyrus tas, kurios nurodytos Direktyvos 89/48/EEB 1 straipsnio a punkto antroje įtraukoje.

8. Direktyvos 89/48 3 straipsnyje, numatančiame principus, kuriais remiantis suteikiama teisė pradėti dirbti ar toliau dirbti pagal reglamentuojamą profesiją, nustatyta, kad tais atvejais, kai norint priimančiojoje valstybėje narėje pradėti ar toliau dirbti pagal reglamentuojamą profesiją reikia turėti diplomą, kompetentinga institucija negali, remdamasi tuo, kad kvalifikacija nėra pakankama, atsisakyti leisti valstybės narės piliečiui pradėti ar toliau dirbti pagal tą profesiją tomis pačiomis sąlygomis, kurios taikomos saviems piliečiams, jei pareiškėjas turi diplomą, reikalaujamą kitoje valstybėje narėje norint pradėti ar toliau dirbti pagal tą profesiją jos teritorijoje, ir tas diplomas buvo išduotas valstybėje narėje.

9. Direktyvos 92/51 3 straipsnis skiriasi savo taikymo sritimi. Jis iš esmės taikomas tada, kai, norint priimančiojoje valstybėje narėje pradėti ar toliau dirbti pagal reglamentuojamą profesiją, reikia turėti tokį diplomą, koks apibrėžtas vienoje iš šių direktyvų, ir kai pareiškėjas turi taip apibrėžtą diplomą.

10. Galiausiai šių dviejų direktyvų 3-iųjų straipsnių pirmųjų pastraipų b punktuose, be kita ko, numatyta galimybė, kad pareiškėjai, kurie neturi reikalaujamo diplomo, gali įgyti teisę verstis profesine veikla priimančiojoje valstybėje, jei turi mokymo ir lavinimo dokumentą ir jei kitoje valstybėje narėje bent dvejus metus dirbo pagal profesiją.

11. Šių dviejų direktyvų 4-uosiuose straipsniuose numatyta, kad priimančioji valstybė teisę verstis reglamentuojama profesija gali susieti su tam tikromis sąlygomis. Pagal 1 dalį priimančioji valstybė gali pareikalauti, pirma, kad pareiškėjas pateiktų profesinę patirtį įrodantį dokumentą, antra, kad pareiškėjas išbūtų ne ilgesnį kaip trejų metų adaptacijos laikotarpį arba laikytų kvalifikacinį egzaminą ar testą. Jei priimančioji valstybė narė naudojasi šia galimybe, ji turi suteikti pareiškėjui teisę pasirinkti vieną būdą iš dviejų: adaptacijos laikotarpį arba kvalifikacinį egzaminą ar testą. Priimančioji valstybė narė, nukrypdama nuo šio principo, profesijoms, pagal kurias dirbant reikia labai gerai išmanyti nacionalinę teisę ir kuriose konsultavimas ir (ar) pagalbos nacionalinės teisės klausimais teikimas yra svarbus ir nuolatinis profesinės veiklos baras, gali numatyti adaptacijos laikotarpį arba kvalifikacinį egzaminą ar testą.

B — *Nacionalinė teisė*

12. Savanorišką kilnojamojo turto pardavimą viešajame aukcione reglamentuoja

Prancūzijos prekybos kodekso (Code de commerce) L.321-1–L.321-38 straipsniai. Smulkiau bendrovių, organizuojančių tokius aukcionus, veiklą nustato 321-4 straipsnis.

13. 321-8 straipsnyje nustatyta, kad bent vienas iš direktorių, akcininkų arba jų tarnautojų privalo turėti kvalifikaciją, kuri būtina norint vadovauti aukcionui, arba turėti diplomą arba teisę užsiimti tokia veikla suteikiantį dokumentą, kurie šioje srityje pripažįstami lygiaverčiais *Conseil d'Etat* dekrete numatytomis sąlygomis.

14. 2001 m. liepos 19 d., taikant Prekybos kodekso L.321-1–L.321-38 straipsnius, priimto Dekreto Nr. 2001-650 dėl savanoriško kilnojamojo turto pardavimo viešajame aukcione (toliau – dekretas) 16–25 straipsniuose numatyti savanoriško kilnojamojo turto pardavimo viešajame aukcione vadovui keliami kvalifikaciniai reikalavimai, o 2001 m. rugpjūčio 29 d. nutarimu numatyta egzamino, suteikiančio teisę dalyvauti mokymo kurse, kurį privalo baigti savanoriško kilnojamojo turto pardavimo viešajame aukcione vadovai, programa ir sąlygos.

15. Dekreto 16 straipsnyje, be kita ko, numatyta:

„<...> savanoriškam kilnojamojo turto pardavimui aukcione gali vadovauti tik asmenys, atitinkantys šias sąlygas:

3. <...> turintys arba nacionalinį teisės mokslų ir nacionalinį meno istorijos, taikomųjų menų, archeologijos arba vaizduojamųjų menų diplomą, kurių vienas turi būti *licence* (trejų metų bakalauro studijos), o kitas turi patvirtinti mokymą ir lavinimą, atitinkantį bent dvejų metų aukštojo mokslo studijas, arba turėti išimties tvarka pripažįstamus įrodančius dokumentus ir diplomus, kurių sąrašas nustatytas bendru teisingumo ministro ir aukštojo mokslo ministro nutarimu.

4. Išlaikę egzaminą, suteikiantį teisę dalyvauti šio skyriaus 1 dalyje numatytame mokymo kurse.

5. Baigę 4 punkte nurodytą mokymo kursą laikantis sąlygų, numatytų šio skyriaus 2 dalyje."

16. Dekreto 45 straipsnis numato kvalifikacinius reikalavimus, keliamus ne Prancūzijos, o kitos Bendrijos valstybės narės arba Europos ekonominės erdvės susitarimo šalies piliečiams, norintiems verstis veikla Prancūzijoje. Jame nustatyta, kad:

„Bendrijos valstybės narės arba Europos ekonominės erdvės susitarimo šalies piliečiai turi savanoriško kilnojamojo turto pardavi-

mo viešajame aukcione direktoriui reikalingą kvalifikaciją ir neprivalo atitikti 16 straipsnio 3, 4 ir 5 punktų reikalavimų, jei jie po vidurinės mokyklos yra sėkmingai baigę ne mažiau kaip vienerių metų trukmės studijas arba lygiavertės trukmės vakarines ar neakivaizdines studijas, kurios parengia savanoriško pardavimo direktoriaus profesijai ir kur priimant, be kitų sąlygų, reikalaujama būti sėkmingai baigusiems vidurinio mokslo kursą, reikalingą stojant į universitetą ar aukštojo mokslo įstaigą, taip pat, jei reikia, be studijų, baigtų po vidurinės mokyklos, papildomai sėkmingai įgijusiems profesinį išsilavinimą, ir jei jie

1. Turi vieną ar keletą diplomų, pažymėjimų arba kitų įrodančių dokumentų, leidžiančių verstis savanoriško kilnojamojo turto pardavimo viešajame aukcione direktoriaus veikla vienoje iš valstybių narių arba susitarimo šalių, reglamentuojančių teisę verstis ta profesija, kuriuos išdavė

   a) tos valstybės kompetentinga valdžios institucija ir kurie patvirtina mokymą ir lavinimą, įgytą daugiausia valstybės narės ar susitarimo šalies arba trečiųjų valstybių mokymo įstaigoje, kuri suteikia tos valstybės narės arba susitarimo šalies teisės ir administraciniais aktais reglamentuotą mokymą ir lavinimą;

   b) arba trečioji valstybė su sąlyga, kad pateikiama pažyma, išduota valstybių narių arba susitarimo šalių kompetentingų valdžios institucijų, kurios pripažįsta diplomą ar diplomus, pažymėjimus ar kitus įrodančius dokumentus ir patvirtina, kad asmuo, turintis diplomą ar diplomus, pažymėjimus arba kitus įrodančius dokumentus, šioje valstybėje yra įgijęs mažiausiai trejų metų profesinę patirtį.

2. Turi vieną ar keletą diplomų, pažymėjimų arba kitų įrodančių dokumentų, patvirtinančių reglamentuotą mokymą ir lavinimą, konkrečiai orientuotų į vertimąsi šia profesija valstybėje narėje arba susitarimo šalyje, kuri nereglamentuoja teisės pradėti verstis ta profesija arba vertimosi ja.

3. Turi vieną ar keletą diplomų, pažymėjimų arba kitų įrodančių dokumentų, išduotų valstybės narės arba susitarimo šalies, kuri nereglamentuoja nei teisės pradėti verstis tokia profesija, nei vertimosi ja, nei konkrečiai į šią profesiją orientuoto mokymo ir lavinimo, ir jei jie įrodo, kad šioje valstybėje per pastaruosius dešimt metų pagal profesiją dirbo visą darbo dieną bent dvejus metus arba lygiavertės trukmės laikotarpį ne visą darbo dieną, su sąlyga, kad tai patvirtina šios valstybės kompetentinga valdžios institucija."

17. Dekreto 48 straipsnis suteikia *Conseil des ventes volontaires de meubles aux*

enchères publiques (toliau – *Conseil*) kompetenciją nagrinėti paraiškas dėl diplomų, pažymėjimų ir įrodančių dokumentų pripažinimo, kurias pateikia asmenys, atitinkantys 45 straipsnyje išdėstytas sąlygas ir pageidaujantys įsisteigti Prancūzijoje.

Pareiškėjas tokiame egzamine gali dalyvauti ne daugiau kaip tris kartus.“

III — Faktinės bylos aplinkybės, pagrindinė byla ir prejudiciniai klausimai

18. Dekreto 49 straipsnyje nustatyta:

„Jei pareiškėjo įgytas mokymas ir lavinimas iš esmės skiriasi nuo 19 straipsnyje nurodytų diplomų ir profesinio egzamino programų dalykų arba jei viena ar kelios profesinės veiklos sritys, kuriomis norint užsiimti reikia turėti šiuos diplomus ir išlaikyti šį egzaminą, pareiškėjo gimtojoje šalyje arba kilmės valstybėje nėra reglamentuotos arba reglamentuojamos iš esmės skirtingai, pareiškėjas turi, dalyvaujant 20 straipsnyje nurodytai komisijai, laikyti kvalifikacinį egzaminą ar testą, kurio programa ir sąlygos nustatomos teisingumo ministro nutarimu.

Conseil nustato pirmesnėje pastraipoje nurodytos programos dalykus, iš kurių, atsižvelgiant į anksčiau įgytą mokymą ir lavinimą, pareiškėjas egzaminuojamas.

Kvalifikacinio egzamino ar testo rezultatus pareiškėjams praneša *Conseil*.

19. H. Price turi *Bachelor of Arts with second class honours in Fine Arts Valuations* diplomą, pripažintą Jungtinės Karalystės profesinių organizacijų ir patvirtintą *Royal Institution of Chartered Surveyors (RICS)* bei *Incorporated Society of Valuers and Auctioneers*. Vis dėlto iš bylos medžiagos aišku, kad H. Price nėra *RICS* narys.

20. 2002 m. sausio 8 d. H. Price pateikė *Conseil* paraišką dėl diplomo, pažymėjimo ar kito įrodančiojo dokumento pripažinimo dekreto 48 straipsnio prasme. H. Price nurodė turįs maždaug dvejų metų profesinę patirtį Jungtinėje Karalystėje ir keleto metų patirtį Prancūzijoje.

21. 2003 m. birželio 19 d. sprendimu *Conseil* leido H. Price pagal dekreto 49 straipsnį laikyti kvalifikacinį egzaminą ar testą ir nurodė, kad jis bus egzaminuojamas iš šių dalykų: teisės, pardavimo viešajame aukcione praktikos ir profesiją reglamentuojančių teisės aktų. 2003 m. liepos 21 d. H. Price šį

sprendimą apskundė neteisminė tvarka, o 2003 m. rugsėjo 11 d. *Conseil* šį jo skundą atmetė.

22. 2003 m. rugpjūčio 19 d. H. Price pareiškė ieškinį *Cour d'appel Paris*, kuriuo prašo panaikinti skundžiamą *Conseil* sprendimą ir pripažinti, kad jis „atitinka visus reikalavimus, jog galėtų užsiimti savanoriško kilnojamojo turto pardavimo viešajame aukcione direktoriaus veikla". Nepatenkinus šio reikalavimo, H. Price prašo pateikti Europos Bendrijų Teisingumo Teismui prejudicinį klausimą, ar savanoriško kilnojamojo turto pardavimo viešajame aukcione veikla patenka į Direktyvos 92/51 4 straipsnio taikymo sritį, kuris priimančiajai valstybei numato teisę pasirinkti arba adaptacijos laikotarpį, arba kvalifikacinį egzaminą ar testą.

23. Kadangi, *Cour d'appel Paris* manymu, buvo reikalinga išaiškinti Bendrijos teisę, jis 2005 m. kovo 23 d. sprendimu kreipėsi į Teisingumo Teismą su prašymu priimti prejudicinį sprendimą, kurį Teisingumo Teismo kanceliarija gavo 2005 m. balandžio 4 d. ir kuriame pateikti šie prejudiciniai klausimai:

„1. Ar 1992 m. birželio 18 d. Tarybos direktyva 92/51/EEB dėl antrosios bendros profesinio mokymo ir lavinimo pripažinimo sistemos, papildanti Direktyvą 89/48/EEB, taikoma savanoriško kilnojamojo turto pardavimo viešajame aukcione direktoriaus veiklai, kurią reglamentuoja Prekybos kodekso L.321-1–L.321-3, L.321-8 ir L.321-9 straipsniai?

2. Jei atsakymas į pirmąjį klausimą būtų teigiamas, ar priimančioji valstybė narė gali pasinaudoti direktyvos 4 straipsnio 1 dalies b punkto trečiojoje pastraipoje numatyta teise nukrypti nuo direktyvos 4 straipsnio 1 dalies b punkto antrosios pastraipos?

IV — Dėl pirmojo prejudicinio klausimo

24. Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas pirmuoju prejudiciniu klausimu nori sužinoti, ar Direktyva 92/51 taikoma savanoriško kilnojamojo turto pardavimo viešajame aukcione direktoriaus veiklai. Kadangi Direktyvos 92/51 taikymo sritis asmenų atžvilgiu neginčijama, nes H. Price, būdamas britas, yra ES valstybės narės pilietis ir pageidauja užsiimti savanoriško kilnojamojo turto pardavimo viešajame aukcione direktoriaus veikla kitoje valstybėje narėje, būtent Prancūzijoje, lieka išnagrinėti, ar minėta veikla patenka į materialinę direktyvos taikymo sritį. Jei nepatenka, dar reikėtų išnagrinėti, ar taikoma Direktyva 89/48.

A — *Bendra taikymo sąlyga: profesijos reglamentavimas priimančiojoje valstybėje*

25. Tiek Direktyva 92/51, tiek ir Direktyva 89/48 gali būti taikomos tik tada, kai savanoriško kilnojamojo turto pardavimo viešajame aukcione direktoriaus veikla priimančioje valstybėje, šiuo atveju – Prancūzijoje, yra reglamentuojama profesija vienos iš šių direktyvų prasme.

26. Pagal abiejų direktyvų 1-uosiuose straipsniuose pateiktą oficialų apibrėžimą „reglamentuojama profesija – tai reglamentuojama profesinė veikla ar veiklos rūšys, kurios valstybėje narėje sudaro šią profesiją".

27. Be to, šių dviejų direktyvų 1-uosiuose straipsniuose reglamentuojama profesinė veikla apibrėžiama kaip profesinė veikla, kai tokios veiklos pradėjimas ar vykdymas arba vienas iš vertimosi ja būdų valstybėje narėje pagal įstatymus ir kitus teisės aktus tiesiogiai ar netiesiogiai priklauso nuo diplomo turėjimo.

28. Sąvoką „reglamentuojama profesija" reikia aiškinti kaip savarankišką Bendrijos teisės sąvoką. Tačiau tokiu atveju ir klausimą, ar atitinkamos veiklos rūšys sudaro profesiją Direktyvos 89/48 prasme, reikia nagrinėti remiantis Bendrijos teise.

29. Pagal Teisingumo Teismo praktiką [5] reglamentavimas yra tada, kai teisė pradėti dirbti pagal profesiją arba toliau dirbti pagal profesiją atitinkamoje valstybėje narėje yra reglamentuojama teisės aktais. Toks teisinis reglamentavimas gali būti tiesioginis arba netiesioginis. Reglamentavimas yra tiesioginis tada, kai priimančiosios valstybės įstatymų ir administracinių aktų nuostatose aiškiai nustatyta, kad atitinkama profesine veikla gali versti tik asmenys, atitinkantys tam tikras sąlygas, ir kad asmenims, kurie neatitinka šių reikalavimų, ta veikla verstis draudžiama [6].

30. Prancūzijoje bendrovių, vykdančių savanoriško kilnojamojo turto pardavimo viešajame aukcione veiklą, reglamentuoja Prekybos kodekso L.321-4–L.321-38 straipsniai. Kadangi pagal L.321-8 straipsnį bent vienas šios bendrovės darbuotojas privalo turėti savanoriško kilnojamojo turto pardavimo viešajame aukcione direktoriaus kvalifikaciją,

5 — 1996 m. vasario 1 d. Sprendimas *Aranitis* (C-164/94, Rink. p. I-135, 18 ir 33 punktai) ir 1999 m. liepos 8 d. Sprendimas *Fernández de Bobadilla* (C-234/97, Rink. p. I-4773, 16 punktas).

6 — 5 išnašoje nurodyto sprendimo, priimto byloje C-164/94, 19 punktas ir 5 išnašoje nurodyto sprendimo, priimto byloje C-234/97, 17 punktas.
Šiuo klausimu taip pat žr. 2004 m. spalio 7 d. Sprendimą *Komisija prieš Prancūziją* (C-402/02, OL C 300/13, 31 ir paskesni punktai) dėl kvalifikavimo reglamentuojama profesija remiantis teisės aktais, reglamentuojančiais teisę pradėti dirbti pagal tą profesiją.

tai L.321-4–L.321-38 straipsniai, nors ir netiesiogiai, reglamentuoja direktoriaus veiklą. L.321-9 straipsnyje pateikta tiesiogiai reglamentuojanti nuostata, jame, be kita ko, nustatyta, kad tik pardavimo direktoriai turi teisę vadovauti savanoriškam kilnojamojo turto pardavimui viešajame aukcione.

31. Dekretas išsamiai reglamentuoja, kas Prancūzijoje turi teisę pradėti verstis savanoriško kilnojamojo turto pardavimo viešajame aukcione direktoriaus veikla. Ypač šio dekreto 16 ir paskesniuose straipsniuose nustatyta, kad teisę pradėti verstis šia profesija įgyja asmenys, turintys universitetinių teisės studijų diplomą ir kitų universitetinių studijų diplomą, sėkmingai išlaikę egzaminą, suteikiantį teisę dalyvauti mokymo kurse ir baigę šį mokymo kursą.

32. Be to, dekreto 45 straipsnyje ES piliečiams ir EEE valstybių piliečiams, norintiems verstis savanoriško kilnojamojo turto pardavimo viešajame aukcione direktoriaus veikla, nustatytos konkrečios, nukrypti leidžiančios sąlygos.

33. Taigi Prancūzijoje teisę pradėti verstis savanoriško kilnojamojo turto pardavimo viešajame aukcione direktoriaus veikla ir ją vykdyti tiesiogiai reglamentuoja teisės aktai, nes tokia veikla gali verstis tik asmenys, turintys atitinkamą kvalifikaciją. Todėl priimančiojoje valstybėje ši veikla yra reglamentuojama profesija.

B — *Taikytinos direktyvos nustatymas*

34. Vykstant procesui keletą kartų buvo nurodyta, kad taikyti reikėtų ne prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo nurodytą Direktyvą 92/51, o Direktyvą 89/48. Tokiomis aplinkybėmis toliau išnagrinėsiu klausimą, kurią iš dviejų direktyvų reikėtų taikyti pagrindinės bylos aplinkybėms.

1. Šių dviejų direktyvų taikymo srities nustatymas

35. Prieš pradedant nagrinėti klausimą, ar savanoriško kilnojamojo turto pardavimo viešajame aukcione direktoriaus profesinis mokymas ir lavinimas gali būti laikomas diplomu Direktyvos 92/51 prasme, būtų tikslinga pirmiausia nustatyti šių dviejų direktyvų taikymo sritis.

36. Tam, kad savanoriško kilnojamojo turto pardavimo viešajame aukcione direktoriaus veikla patektų į Direktyvos 92/51 materialinę taikymo sritį, priimančiojoje valstybėje ji turi būti laikoma reglamentuojama profesija pagal kartu taikomus Direktyvos 92/51 3 straipsnio pirmąją pastraipą ir 1 straipsnio e punktą, o norint joje pradėti verstis šia profesija – būtinas diplomas kartu taikomų Direktyvos 92/51 3 straipsnio pirmosios pastraipos ir 1 straipsnio a punkto prasme.

37. Iš Direktyvos 92/51 trečios, ketvirtos ir devintos konstatuojamųjų dalių aišku, kad ji papildo ir praplečia Direktyvos 89/48 koncepciją. Pagal trečią konstatuojamąją dalį Direktyva 89/48 apsiriboja bendrąja aukštųjų mokyklų diplomų pripažinimo sistema. Ketvirtoje ir devintoje konstatuojamosiose dalyse pažymima, kad Direktyva 92/51 dėl to turėtų sukurti papildomą sistemą, „<...> kuri privalo apimti visus mokymo ir lavinimo lygius, kurių neapima pirmoji bendroji sistema, būtent lygį, atitinkantį kitas mokymo ir lavinimo studijas, baigtas po vidurinės mokyklos, bei kitokį lygiavertį mokymą ir lavinimą, taip pat lygį, atitinkantį mokymo ir lavinimo studijas baigus vidurinę mokyklą, ir ilgalaikes ar trumpalaikes vidurinio mokslo studijas, kurias galbūt papildytų profesinis mokymas ar patirtis“.

38. Taigi, norint atskirti šių dviejų direktyvų taikymo sritis, svarbiausia atsižvelgti į mokymo ir lavinimo lygį. Struktūriškai šios dvi direktyvos apima tris profesinio mokymo ir lavinimo lygius: vidurinę mokyklą, trumpuosius kursus ir visus C priede nurodytus kursus, taip pat diplomus, gautus bent po trejų metų trukmės studijų [7].

39. Kadangi Direktyva 92/51 pagal jos 1 straipsnio a punktą apima pirmuosius du mokymo ir lavinimo lygius, o Direktyva 89/48 pagal jos 1 straipsnio a punktą – trečiąjį mokymo ir lavinimo lygį, tai Direktyva 92/51, be numatytos pripažinimo sistemos atitinkamo mokymo ir lavinimo lygio viduje, taip pat turėtų pripažinti tokios pripažinimo sistemos tarp šių lygių galimybę (vadinamąją perėjimo sistemą).

40. Tokia perėjimo iš vieno mokymo ir lavinimo lygio į kitą ar patekimo į tam tikrą lygį galimybė padėjo sukurti labai plačią pripažinimo sistemą, kurią įtvirtina Direktyvos 92/51 3 straipsnis. Ši nuostata išvardija kelis pripažinimo atvejus, kurie patenka į Direktyvos 92/51 arba į Direktyvos 89/48 taikymo sritį arba nepatenka nė į vienos iš šių direktyvų taikymo sritį. Taigi toliau pabandysiu šiuos atvejus apžvelgti pagal tam tikrą sistemą.

7 — Šiuo klausimu žr. Hildegard Schneider. „Diplomų pripažinimo sistema Europos Bendrijoje“ („Die Anerkennung von Diplomen in der Europäischen Gemeinschaft“), 1995, p. 239.

41. Direktyvos 92/51 3 straipsnio pirmojoje pastraipoje pirmiausia skirstoma pagal tai, ar norint priimančiojoje valstybėje verstis atitinkama profesija reikalingas diplomas Direktyvos 92/51 ar Direktyvos 89/48 prasme.

42. Po to reikia išnagrinėti, ar valstybėje, kurioje pareiškėjas įgijo mokymą ir lavinimą, ta profesija yra reglamentuojama (Direktyvos 92/51 3 straipsnio pirmosios pastraipos a arba b punktai). Jei taip nėra, pagal 3 straipsnio pirmosios pastraipos b punktą Direktyva 92/51 gali būti taikoma tik tada, kai pareiškėjas konkrečiu atveju dirbo pagal atitinkamą profesiją tam tikrą laiko tarpą. Jei taip nėra, negali būti taikoma nė viena iš šių direktyvų, tačiau priimančioji valstybė narė šiuo atveju privalo užtikrinti pagrindines laisves.

43. Jei atitinkama profesija valstybėje, kurioje pareiškėjas įgijo mokymą ir lavinimą, yra reglamentuojama profesija, tada reikia patikrinti, ar ši valstybė, norint pradėti pagal tą profesiją dirbti, reikalauja turėti diplomą Direktyvos 92/51 ar Direktyvos 89/48 prasme.

44. Galiausiai pagal Direktyvos 98/51 3 straipsnio pirmosios pastraipos a punktą reikia išnagrinėti, ar pareiškėjas iš tiesų turi mokymo ir lavinimo valstybės reikalaujamą diplomą. Jei pareiškėjas reikalaujamo diplomo neturi, tada, kaip ir neturint pakankamos profesinės patirties (3 straipsnio pirmosios pastraipos b punktas), netaikoma nė viena iš šių dviejų direktyvų, o užtikrinama tik darbui pagal atitinkamą profesiją [8] taikoma pagrindinė laisvė. Šiam atvejui ypač taikytini remiantis pagrindinėmis laisvėmis sukurti sprendimo *Vlassopoulu* [9] principai.

45. Tam, kad Direktyvą 92/51 būtų galima taikyti pagrindinei bylai, kurioje pateiktas prašymas priimti prejudicinį sprendimą, turi būti vienas iš šių atvejų:

— priimančiojoje valstybėje ir mokymo ir lavinimo valstybėje reikalaujama diplomo Direktyvos 92/51 prasme, ir pareiškėjas tokį diplomą turi (Direktyvos 92/51 3 straipsnio pirmosios pastraipos a punktas); arba

— vienoje iš šių dviejų valstybių reikalaujama diplomo Direktyvos 92/51 prasme, o kitoje valstybėje – diplomo Direktyvos 89/48 prasme, ir pareiškėjas turi mokymo ir lavinimo valstybėje reikalaujamą diplomą (vadinamoji „perėjimo“

8 — Dėl šių aplinkybių žr. Martin Wasmeier. „Aktualūs profesinio mokymo ir lavinimo diplomų pripažinimo sistemos klausimai“ („Aktuelle Fragen im Zusammenhang mit der Anerkennung von Berufsabschlüss“), *Europäische Zeitschrift für Wirtschaftsrecht*, 1999, p. 746 (749).

9 — 1991 m. gegužės 7 d. Sprendimas *Vlassopoulou* (C-340/89, Rink. p. I-2357).

sistema pagal Direktyvos 92/51 3 straipsnio pirmosios pastraipos a punktą) [10]; arba

— priimančiojoje valstybėje reikalaujama diplomo Direktyvos 92/51 prasme, atitinkama profesija mokymo ir lavinimo valstybėje nereglamentuojama, bet pareiškėjas turi reikalaujamą profesinę patirtį (Direktyvos 92/51 3 straipsnio pirmosios pastraipos b punktas).

46. Norint nustatyti, ar pagrindinės bylos aplinkybės atitinka vieną iš šių atvejų, reikia išnagrinėti, kokio diplomo reikalaujama priimančiojoje valstybėje, ar mokymo ir lavinimo valstybėje ta profesija yra reglamentuojama ir kokio diplomo reikalaujama mokymo ir lavinimo valstybėje.

2. Konkrečios sąlygos

a) Priimančiojoje valstybėje reikalaujamo diplomo pobūdis

47. Siekiant nustatyti, kokio diplomo reikalaujama priimančiojoje valstybėje, šiuo atveju Prancūzijoje, norint verstis savanoriško kilnojamojo turto pardavimo viešajame aukcione direktoriaus veikla, būtina išnagrinėti Prancūzijos teisės aktus, reglamentuojančius vertimosi šia veikla sąlygas. Norint atsakyti į šį klausimą reikia išaiškinti nagrinėjamas Prancūzijos nuostatas, kurios numato, kas gali pradėti verstis savanoriško kilnojamojo turto pardavimo viešajame aukcione direktoriaus veikla. Tačiau priimdamas prejudicinį sprendimą pagal EB 234 straipsnį iš principo Teisingumo Teismas neturi imtis aiškinti nacionalinės teisės. Vis dėlto tam, kad atsakymas būtų naudingas nacionaliniam teismui, toliau pateiksiu keletą nuorodų, susijusių su nacionaline teise.

48. Kvalifikaciniai reikalavimai, keliami savanoriško kilnojamojo turto pardavimo viešajame aukcione direktoriui, yra nustatyti dekreto 16 straipsnyje. Pirmiausia jis privalo turėti nacionalinį teisės mokslų *ir* nacionalinį meno istorijos, taikomųjų menų, archeologijos arba vaizduojamųjų menų diplomą, ir pirmasis diplomas turi būti bent *licence* (trejų metų bakalauro studijos), o antrasis turi patvirtinti mokymą ir lavinimą, atitinkantį bent dvejų metų aukštojo mokslo studijas. Taigi reikalaujama būti baigus mažiausiai penkerių metų trukmės universitetines studijas. Papildomai reikalaujama išlaikyti egzaminą, suteikiantį teisę dalyvauti dvejus metus trunkančiame mokymo kurse ir jį baigti.

49. Taigi dekreto 16 straipsnyje numatyta keletas sąlygų, kurias privalo įvykdyti asmuo, pageidaujantis verstis savanoriško kilnojamo-

10 — Žr. Komisijos ataskaitą Tarybai ir Europos Parlamentui dėl Direktyvos 92/51/EEB taikymo derinant su Direktyvos 92/51/EEB 18 straipsniu (KOM(2000) 17 (galutinis), 201 ir paskesni punktai).

jo turto pardavimo viešajame aukcione direktoriaus profesija, ir trys iš jų apima mokymą ir lavinimą (universitetinės studijos, priėmimo egzaminas ir mokymo kursas). Be to, šios trys sąlygos yra sunumeruotos ir išdėstytos eilės tvarka. Iš teksto galima daryti išvadą, kad tiek universitetinių studijų diplomas, tiek ir mokymo kursas yra savanoriško kilnojamojo turto pardavimo viešajame aukcione direktoriaus profesinio mokymo dalis, o ne tik bendra kvalifikacija.

50. Tokį aiškinimą galima pagrįsti teleologijos argumentu: teisės akto logika ir tikslas, be kita ko, yra ir tas, kad tik asmenys, kurie yra anksčiau baigę atitinkamos srities universitetines studijas, turėtų teisę į dvejus metus trunkantį mokymo kursą. Šis mokymo kursas – tai tam tikra prasme specializacija, kuriai įgyti reikia būti baigus bendruosius teisės mokslus ir menų studijas. Todėl universitetinės studijos yra privaloma ir nepakeičiama savanoriško kilnojamojo turto pardavimo viešajame aukcione direktoriaus bendrojo profesinio mokymo ir lavinimo dalis.

51. Iš Teisingumo Teismo praktikos taip pat aišku, kad būtina atsižvelgti į „galutinį produktą". Teisingumo Teismas byloje *Morgenbesser* [11] dėl advokato profesijos yra konstatavęs, kad Prancūzijos pilietė, baigusi teisės studijas ir turinti „maîtrise en droit" diplomą, bet vėliau neįgijusi advokato profesinio mokymo ir lavinimo, negali remtis Direktyva 89/48. Taigi šalia akademinio mokymo ir lavinimo taip pat būtinas ir praktinis profesinis mokymas ir lavinimas. Tik įgijus pastarąjį laikoma, kad buvo baigtas visas advokato profesijai reikalingas mokymas ir lavinimas. Šiuo atveju kalbama apie „galutinį produktą", t. y. kaip bendrasis mokymas ir lavinimas pagal Direktyvą 89/48 gali būti pripažintos tik abi mokymo ir lavinimo dalys kartu (teorinė ir praktinė), o ne tik praktinis mokymas ir lavinimas pagal Direktyvą 92/51 [12].

52. Sprendime, priimtame byloje *Burbaud* [13], Teisingumo Teismas tai pripažino išnagrinėjęs ligoninės administratoriaus profesijos aplinkybes ir 35 punkte konstatavo, kad I. Burbaud kvalifikaciją įrodantis dokumentas patvirtina, jog ji po vidurinės mokyklos yra baigusi ne mažiau kaip trejų metų trukmės studijas. Tai reiškia, kad Teisingumo Teismas teisės studijų diplomą ir vėliau įgytą mokymą ir lavinimą vertino kaip bendrąjį mokymą ir lavinimą.

53. Šią teismo praktiką, susijusią su galutiniu produktu, galima taikyti šios bylos dalykui – savanoriško kilnojamojo turto pardavimo

11 — 2003 m. lapkričio 13 d. Sprendimas *Morgenbesser* (C-313/01, Rink. p. I-13467, 54 punktas).

12 — Žr. 7 išnašoje nurodyto sprendimo *Schneider* p. 172 f.; Sabine Regelin. „Profesiją įrodantys dokumentai ir jų pripažinimas" („Berufliche Befähigungsnachweise und ihre Anerkennung"), „Oetker/Preis" (leid.), *Europäisches Arbeits- und Sozialrecht*, p. 49; Ulrich Müller-Bernhardt, „Aukštųjų mokyklų diplomų pripažinimas Bendrijos teisėje" („Anerkennung von Hochschuldiplomen im Gemeinschaftsrecht"), *Recht der Jugend und des Bildungswesens*, 1989, p. 130 (134).

13 — 2003 m. rugsėjo 9 d. Sprendimas *Burbaud* (C-285/01, Rink. p. I-8219).

viešajame aukcione direktoriaus profesijai. Kadangi Teisingumo Teismas, išnagrinėjęs ligoninės administratoriaus profesijos aplinkybes, pripažino, kad baigtos trejų metų trukmės universitetinės studijos ir papildomos dvejų metų studijos po vidurinės mokyklos gali būti laikomos diplomu Direktyvos 89/48 prasme, tai turėtų *a minore ad maius* galioti ir savanoriško kilnojamojo turto pardavimo viešajame aukcione direktoriaus profesijai, nes mokymas ir lavinimas, siekiant šios profesijos, šalia mokymo kurso po vidurinės mokyklos, reikalauja ne tik vienerių, bet netgi dvejų sėkmingai baigtų universitetinių studijų (teisės ir istorijos ar archeologijos arba menų), ir todėl *a fortiori* šio mokymo ir lavinimo diplomas būtų diplomas Direktyvos 89/48 prasme.

54. Savanoriško kilnojamojo turto pardavimo viešajame aukcione direktoriaus profesinį mokymą ir lavinimą iš principo sudaro mažiausiai penkerių metų trukmės universitetinės studijos ir dvejų metų trukmės profesinis mokymas.

55. Savanoriško kilnojamojo turto pardavimo viešajame aukcione direktoriaus profesija — tai profesija, reikalaujanti panašios struktūros mokymo ir lavinimo, kaip ir ligoninės administratoriaus profesija: abiejų profesijų atveju baigus universitetines teisės studijas dar yra privalomas mokymo kursas, parengiantis pagal atitinkamos profesijos specifiką ir apimantis ne tik teisės studijas.

56. Taigi prieštaravimas, kuris galėtų būti pareikštas dėl panašumo su advokato profesija, būtent tas, kad šį profesinį mokymą ir lavinimą, skirtingai negu savanoriško kilnojamojo turto pardavimo viešajame aukcione direktoriaus profesijos mokymą ir lavinimą, sudaro vientisos teisės studijos, kurios apima teorinę ir praktinę dalį, nebūtų svarbus ligoninės administratoriaus profesijos atžvilgiu.

57. Jei remsimės pirmiau nurodytu įprastiniu mokymo ir lavinimo atveju, tada savanoriško kilnojamojo turto pardavimo viešajame aukcione direktoriaus profesija patenka į Direktyvos 89/48 taikymo sritį.

58. Vis dėlto dekreto 17 straipsnyje nustatyta, kad pareiškėjai, pageidaujantys verstis savanoriško kilnojamojo turto pardavimo viešajame aukcione direktoriaus veikla ir turintys ne mažesnę kaip septynerių metų trukmės šios srities profesinę patirtį, be to, išlaikę kvalifikacinį egzaminą, nukrypstant nuo dekreto 16 straipsnio, neprivalo būti įgiję mokymo ir lavinimo dekreto 1 straipsnio prasme – taigi ir turėti diplomo Direktyvos 89/48 prasme. Kadangi ši nuostata – tai tik nuo dekreto 16 straipsnyje reglamentuojamos bendros tvarkos nukrypti leidžianti nuostata ir jos negalima laikyti savarankiška nuostata, reglamentuojančia teisę pradėti verstis savanoriško kilnojamojo turto pardavimo viešajame aukcione direktoriaus profesija, ji nėra svarbi nagrinėjant klausimą, ar tai diplomas Direktyvos 89/48 prasme.

59. Taigi, jei Prancūzijoje keliamus reikalavimus vertinsime remdamiesi dekreto 16 straipsniu, tada galima daryti išvadą, kad priimančiojoje valstybėje, t. y. Prancūzijoje, norint pradėti dirbti pagal savanoriško kilnojamojo turto pardavimo viešajame aukcione direktoriaus profesiją, reikalaujama turėti diplomą Direktyvos 89/48 prasme.

60. Tačiau taip yra, tik jei nesiremsime dekreto 45 straipsniu. Pagal šią nuostatą po vidurinės mokyklos būtinos ne trumpesnės kaip vienerių metų trukmės studijos. Taigi ši Prancūzijos teisės nuostata reikalauja tik diplomo Direktyvos 92/51 prasme. Atsižvelgiant į 45 straipsnio taikymo sritį asmenų atžvilgiu, šis straipsnis taikomas tik tam tikrų valstybių piliečiams. Kadangi H. Price yra vienos iš šių valstybių pilietis, jam ši nuostata taikytina.

61. Direktyva 92/51 taikoma esant vienam iš šių dviejų atvejų: kai priimančiojoje valstybėje, t. y. Prancūzijoje, reikalaujama tik diplomo Direktyvos 92/51 prasme (dekreto 45 straipsnio taikomumas) arba kai atvejis patenka į Direktyvos 92/51 3 straipsnio taikymo sritį. Pirma, tai vadinamasis „perėjimo" atvejis, kai priimančiojoje valstybėje reikalaujama diplomo Direktyvos 89/48 prasme, o mokymo ir lavinimo valstybėje – tik įrodančiojo dokumento Direktyvos 92/51 prasme. Tai reiškia, kad net ir taikant dekreto 16 straipsnį gali būti taikoma Direktyva 92/51. Antra, Direktyvos 92/51 3 straipsnyje numatyta, kad ši direktyva taip pat taikoma tada, kai priimančiojoje valstybėje reikalaujama diplomo Direktyvos 92/51 prasme, tačiau mokymo ir lavinimo valstybėje ta profesija nėra reglamentuojama ir pareiškėjas turi reikalaujamą profesinę patirtį.

b) Mokymo ir lavinimo valstybės reikalavimai

62. Norint nustatyti, ar mokymo ir lavinimo valstybėje pageidaujant verstis savanoriško kilnojamojo turto pardavimo viešajame aukcione direktoriaus profesija reikalaujama turėti diplomą Direktyvos 92/51 prasme, pirmiausia reikia išnagrinėti, ar ši profesija mokymo ir lavinimo valstybėje apskritai yra reglamentuojama.

i) Ar mokymo ir lavinimo valstybėje ši profesija reglamentuojama?

63. Pirmiausia reikia pažymėti, kad Jungtinėje Karalystėje iš viso nėra vadinamosios savanoriško kilnojamojo turto pardavimo viešajame aukcione direktoriaus profesijos. Tokią veiklą vykdo asmuo, įvardijamas kaip *Valuer/Auctioneer: Fine Arts.*

64. Asmenims, pageidaujantiems pradėti verstis *auctioneer* profesija, netaikoma jokia speciali tvarka. Taigi nėra reikalaujama išlaikyti egzaminą, turėti leidimą arba priklausyti profesinei organizacijai. Iš to aišku, kad Jungtinėje Karalystėje *Valuer/Auctioneer: Fine Arts* profesija yra nereglamentuojama profesija.

65. Vis dėlto narystė tam tikrose organizacijose suteikia ekonominių pranašumų. Pripažintomis institucijomis Jungtinėje Karalystėje, pavyzdžiui, laikomos *RICS*, *Society of Fine Art Auctioneers* arba *National Association of Valuers and Auctioneers*. Tam tikromis sąlygomis *RICS* gali suteikti *Chartered Surveyors* arba *Chartered Arts and Antiques Surveyors* vardą.

66. Direktyvos 92/51 1 straipsnio f punkto antrojoje pastraipoje į šį ypatumą atsižvelgiama ir todėl nustatyta, kad profesinė veikla, kurią reglamentuoja profesinės asociacijos, prilygsta valstybės reglamentuojamai profesinei veiklai, jei jų nuostatas pripažįsta atitinkama valstybė narė.

67. Kokios profesinės asociacijos ir organizacijos atitinka šiuos kriterijus, Direktyvoje 92/51 smulkiau nustatyta nėra. Tačiau Direktyvos 89/48 1 straipsnio d punkto antrojoje pastraipoje yra identiška nuostata. Šios direktyvos priede pateikiamas sąrašas profesinių asociacijų ir organizacijų, kurios atitinka šias sąlygas. Šio sąrašo 13 punkte įrašyta *Royal Institution stitution of Chartered Surveyors*.

68. Tačiau kyla klausimas, ar Direktyvos 89/48 1 straipsnio d punkto antrojoje pastraipoje numatytas sąlygas atitinkančių profesinių asociacijų ir organizacijų sąrašą galima pagal analogiją taikyti Direktyvos 92/51 1 straipsnio f punkto antrojoje pastraipoje nurodytomis aplinkybėmis.

69. Teigiamą atsakymą į šį klausimą galima pagrįsti keletu argumentų: iš Direktyvos 92/51 pavadinimo galima suprasti, kad ja siekiama papildyti bendrąją Aukštojo mokslo direktyvą 89/48. Ją reikėtų skaityti ir suvokti tik remiantis Direktyva 89/48 [14]. Todėl galima teigti, kad Direktyvos 89/48 nuostatos gali būti pagal analogiją taikomos faktinėms aplinkybėms, kurios patenka į Direktyvos 92/51 taikymo sritį.

70. Tokiam taikymui pagal analogiją reikėtų ypač pritarti tada, kai Direktyva 92/51 ir Direktyva 89/48 atitinkamą sritį materialia prasme reglamentuoja vienodai. Taip yra nagrinėjamoje byloje, nes abiejose direktyvose yra nuostata, kurioje numatyta, kad

14 — Direktyvos 92/51 penkta konstatuojamoji dalis.

profesiją gali reglamentuoti profesinės asociacijos ir organizacijos, todėl būtų logiška daryti išvadą, jog šių asociacijų sąrašu galima remtis taikant abi direktyvas.

74. Nustačius, kad nagrinėjama profesija Jungtinėje Karalystėje yra reglamentuojama, toliau reikėtų išnagrinėti, ar norint pagal šią profesiją dirbti Jungtinėje Karalystėje reikalaujama turėti mokymo ir lavinimo diplomą Direktyvos 92/51 prasme, t. y. diplomą, išduotą baigus daugiausia dvejų metų universitetines studijas.

71. Sąrašo taikomumą Direktyvai 92/51 galima taip pat pagrįsti ir visiems žinomu faktu, kad *RICS* nustato profesinius reikalavimus profesijoms, kurios patenka į Direktyvos 89/48 taikymo sritį. Todėl *a fortiori* taip turėtų būti profesijų, kurios patenka į Direktyvos 92/51 taikymo sritį, atveju, nes norintiesiems pradėti dirbti pagal šias profesijas keliami mažesni reikalavimai.

75. Direktyva 89/48, priešingai, būtų taikoma tuo atveju, jei atsižvelgtume į reikalavimus, keliamus *Chartered Surveyors* arba *Chartered Arts and Antiques Surveyors*. Ar įvykdytos sąlygos, susijusios su *Chartered Surveyors* ir (arba) *Chartered Arts and Antiques Surveyors*, turi nustatyti nacionalinis teismas.

72. Taigi pirma Direktyvos 92/51 3 straipsnio pirmosios pastraipos taikymo sąlyga įvykdoma tik tada, kai kalbama ne apie *auctioneers* profesiją, o tik apie *Chartered Surveyors* arba *Chartered Arts and Antiques Surveyors* profesijas.

76. Jei daroma išvada, kad mokymo ir lavinimo valstybėje, t. y. Jungtinėje Karalystėje, norint pradėti dirbti pagal savanoriško kilnojamojo turto pardavimo viešajame aukcione direktoriaus profesiją reikalaujama diplomo Direktyvos 92/51 prasme, tai tam, kad savanoriško kilnojamojo turto pardavimo viešajame aukcione direktoriaus profesijai būtų taikoma Direktyva 92/51, atitinkamas pareiškėjas turėtų taip pat turėti reikalaujamą diplomą Direktyvos 92/51 prasme.

ii) Mokymo ir lavinimo valstybėje nustatytos sąlygos

73. Tiek, kiek mokymo ir lavinimo valstybėje numatytų sąlygų vertinimas yra susijęs su direktyvos taikymu konkrečioms faktinėms aplinkybėms, jas vertinti turi nacionalinis teismas.

77. Jei remsimės tuo, kad tai *auctioneer* profesija, jai nebus taikoma nė viena iš dviejų direktyvų, nes ši profesija nėra reglamentuojama.

iii) Ar H. Price atitinka numatytas sąlygas?

78. Toliau atsižvelgiant į konkrečias faktines aplinkybes reikėtų išnagrinėti, kokį diplomą turi pareiškėjas pagrindinėje byloje ir kokia jo profesinė patirtis. Iš bylos medžiagos neaišku arba ginčytina, ar jis, pavyzdžiui, buvo pripažintos organizacijos narys, ypač dėl jo dvejų metų trukmės profesinės patirties, įgytos mokymo ir lavinimo valstybėje, t. y. Jungtinėje Karalystėje.

79. Tačiau kadangi toks vertinimas yra susijęs su direktyvos taikymu konkrečioms faktinėms aplinkybėms, jį atlikti taip pat turi kompetentinga nacionalinė institucija. Teisingumo Teismo pareiga yra būtent pateikti nacionaliniam teismui nuorodas dėl išaiškinimo, kurios reikalingos ginčui išspręsti, o įvertinti nagrinėjamas faktines aplinkybes pagal Teisingumo Teismo nurodytus kriterijus turi nacionalinis teismas. Bendrijos teisės aktų taikymas, kaip ir juos įgyvendinančių nacionalinės teisės aktų taikymas konkrečiai bylai, yra nacionalinio teismo pareiga [15].

15 — 2000 m. gruodžio 14 d. Sprendimas *Fazenda Pública* (C-446/98, Rink. p. I-11435, 23 punktas) ir 13 išnašoje nurodyto sprendimo byloje C-285/01 58 punktas.

C — *Tarpinė išvada*

80. Taigi į pirmąjį prejudicinį klausimą reikia atsakyti taip: 1992 m. birželio 18 d. Tarybos direktyva 92/51/EEB dėl antrosios bendros profesinio mokymo ir lavinimo pripažinimo sistemos, papildanti Direktyvą 89/48, turi būti aiškinama taip, kad ji Prancūzijos teisės reglamentuojamai savanoriško kilnojamojo turto pardavimo viešajame aukcione direktoriaus veiklai taikoma tik tada, kai ši profesija Jungtinėje Karalystėje nėra reglamentuojama ir pareiškėjas atitinka Direktyvos 92/51 3 straipsnio pirmosios pastraipos b punkto sąlygas arba kai Jungtinėje Karalystėje norint verstis šia profesija reikalaujama diplomo šios direktyvos prasme. Ar šios sąlygos įvykdytos, turi nuspręsti nacionalinis teismas.

V — Dėl antrojo prejudicinio klausimo

81. Savo antruoju klausimu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas klausia, ar tuo atveju, kai Direktyva 92/51 taikoma savanoriško kilnojamojo turto pardavimo viešajame aukcione direktoriaus veiklai, priimančioji valstybė gali, nesuteikdama teisės pasirinkti pačiam pareiškėjui, pati nuspręsti, kurią iš vadinamųjų adaptacijos priemonių (adaptacijos laikotarpį arba kvalifikacinį egzaminą ar testą) pasirinkti. To paties klausiama ir tuo atveju, jei taikoma Direktyva 89/48.

82. Iš esmės klausiama, ar savanoriško kilnojamojo turto pardavimo viešajame auk-

cione direktoriaus profesija yra tokia, pagal kurią dirbant reikia labai gerai išmanyti nacionalinę teisę ir kurioje konsultavimas ir (ar) pagalbos teikimas nacionalinės teisės klausimais yra esminis ir nuolatinis profesinės veiklos baras, nes tokiu atveju priimančioji valstybė pagal šių dviejų direktyvų atitinkamus 4-ųjų straipsnių 1-ų dalių b punktus gali apriboti pareiškėjo teisę rinktis arba kvalifikacinį egzaminą ar testą, arba adaptacijos laikotarpį.

A — *Dėl antrojo prejudicnio klausimo priimtinumo*

83. Atsižvelgiant į antrojo klausimo turinį ir formuluotę reikia patikrinti jo priimtinumą.

84. Pagal nusistovėjusią Teisingumo Teismo praktiką jis gali atsisakyti priimti sprendimą dėl jam nacionalinio teismo pateikto prejudicinio klausimo, jeigu yra akivaizdu, kad nacionalinio teismo prašymas išaiškinti Bendrijos teisę yra visiškai nesusijęs su pagrindinės bylos faktais arba dalyku, kai problema yra hipotetinė, arba jeigu Teisingumo Teismas neturi faktinės ar teisinės informacijos, būtinos naudingai atsakyti į jam pateiktus klausimus [16].

85. Nagrinėjamu atveju reikia patikrinti, ar prašomo Bendrijos teisės išaiškinimo ir šios pagrindinės bylos dalykas yra susiję. Iš prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo antrojo prejudicinio klausimo formuluotės iš tiesų matyti, kad daroma prielaida dėl Direktyvos 92/51 taikymo.

86. Kadangi tik per procesą nacionaliniame teisme taps aišku, ar Direktyva 92/51 taikytina bylos faktinėms aplinkybėms, kyla klausimas, ar įvykdyti teismo praktikoje nustatyti reikalavimai, kad atsakymas į prejudicinį klausimą būtų reikalingas ginčui išspręsti.

87. Vis dėlto pagal Teisingumo Teismo praktiką negalima per griežtai vertinti prejudiciniams klausimams keliamų priimtinumo reikalavimų. Svarbiausia atsižvelgti į tai, ar Bendrijos teisės išaiškinimas gali būti naudingas ir reikalingas prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiam teismui. „Vadinasi, kai prejudiciniai klausimai yra susiję su Bendrijos teisės aiškinimu, Teisingumo Teismas iš esmės turi priimti sprendimą“ [17].

16 — 2001 m. kovo 13 d. Sprendimas *PreussenElektra* (C-379/98, Rink. p. I-2099, 39 punktas); 2002 m. sausio 22 d. Sprendimas *Canal Satélite Digital* (C-390/99, Rink. p. I-607, 19 punktas); 2003 m. vasario 27 d. Sprendimas *Adolf Truley* (C-373/00, Rink. p. I-1931, 22 ir paskesni punktai) ir 2004 m. vasario 5 d. Sprendimas *Schneider* (C-380/01, Rink. p. I-1389, 22 punktas).

17 — Ypač žr. 1995 m. gruodžio 15 d. Sprendimą *Bosman* (C-415/93, Rink. p. I-4921, 59 punktas); 16 išnašoje nurodyto sprendimo byloje C-379/98 38 punktą; 16 išnašoje nurodyto sprendimo byloje C-390/99 18 punktą ir 2002 m. gruodžio 10 d. Sprendimą *der Weduwe* (C-153/00, Rink. p. I-11319, 31 punktas).

88. Nagrinėjamu atveju reikia nurodyti, kad dėl vienos iš šių dviejų direktyvų taikytinumo prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiam teismui konsultanto teisės klausimais profesijos išaiškinimas direktyvos prasme yra naudingas.

B — *Sąvoka „konsultanto teisės klausimais profesija" direktyvų prasme*

89. Pirmiausia reikia išnagrinėti, ar savanoriško kilnojamojo turto pardavimo viešajame aukcione direktoriaus profesija yra tokia, pagal kurią dirbant reikia labai gerai išmanyti nacionalinę teisę. Toliau reikia išnagrinėti, ar konsultavimas ir (ar) pagalbos teikimas nacionalinės teisės klausimais yra esminis ir nuolatinis profesinės veiklos baras.

90. Esant mokymo ir lavinimo trukmės ar turinio skirtumų tarp kilmės valstybės bei mokymo ir lavinimo valstybės ir priimančiosios valstybės, tam, kad priimančioji valstybė užtikrintų tinkamą pareiškėjo adaptaciją naujoje profesinėje aplinkoje, ji gali pagal Direktyvos 92/51 4 straipsnį jam nustatyti papildomus reikalavimus.

91. Jei yra mokymo ir lavinimo programų skirtumų, t. y. jei pareiškėjo anksčiau įgyto mokymo ir lavinimo teoriniai ir (arba) praktiniai dalykai iš esmės skiriasi nuo tų dalykų, kurie nurodyti diplome ar kurių reikalaujama priimančiojoje valstybėje, priimančioji valstybė pagal Direktyvos 92/51 4 straipsnio 1 dalies b punkto pirmosios pastraipos pirmą įtrauką gali numatyti konkrečią kompensacinę priemonę: adaptacijos laikotarpį arba kvalifikacinį egzaminą ar testą. Taip yra ir tuo atveju, kai priimančiojoje valstybėje narėje reglamentuojama profesija yra plačiau apibrėžta nei valstybėje narėje, iš kurios pareiškėjas yra kilęs ar atvykęs, o tas skirtumas atitinka specifinį mokymą ir lavinimą, apimantį dalykus, kurių nėra pareiškėjo pateiktame diplome (Direktyvos 92/51 4 straipsnio 1 dalies b punkto pirmosios pastraipos antra įtrauka).

92. Priimančioji valstybė, kuri naudojasi tokia kompensavimo galimybe, privalo pareiškėjui leisti pasirinkti arba adaptacijos laikotarpį, arba kvalifikacinį egzaminą ar testą. Vis dėlto pagal direktyvos 4 straipsnio 1 dalies b punkto trečiosios pastraipos pirmą įtrauką nuo šio laisvės pasirinkti principo leidžiama nukrypti, jei tai profesija, pagal kurią dirbant reikia labai gerai išmanyti nacionalinę teisę ir konsultavimas ir (ar) pagalbos teikimas nacionalinės teisės klausimais yra esminis ir nuolatinis profesinės veiklos baras. Tokiu atveju nuspręsti gali pati priimančioji valstybė.

93. Konsultanto teisės klausimais profesijai taikomos nukrypti leidžiančios nuostatos tekstas yra pažodžiui išdėstytas ir Direktyvoje 89/48. Todėl nagrinėjant šios nuostatos atsiradimo istoriją būtų logiška pasiremti Direktyva 89/48.

94. Taigi reikia nurodyti, kad išnagrinėjus šios nuostatos parengiamuosius darbus matyti, jog Komisijos pasiūlyme nebuvo adaptacijos priemonių, kaip antai kvalifikacijos egzamino ar testo, nebuvo ir šių nukrypti leidžiančių nuostatų, taikomų konsultanto teisės klausimais profesijai. Ši nuostata atsirado tik po diskusijų Taryboje ir po lygiagrečiai vykusių diskusijų tarp teisės profesijos atstovų [18].

95. Nors, Komisijos manymu, toks nuostatos išplėtimas neatitinka direktyvos pagrindinės minties, kad būtinas abipusis pasitikėjimas mokymo ir lavinimo kokybe [19], jis buvo priimtas dėl valstybių narių išreikštų abejonių. Šios nuostatos logika ir tikslas – suteikti valstybėms narėms galimybę patikrinti, ar pareiškėjui, norinčiam verstis atitinkama profesija, pakanka reikalaujamų nacionalinės teisės žinių, nes dėl esamų nacionalinių teisės sistemų skirtumų, kalbant apie šią profesiją, kitaip nei kitas profesijas, nėra savaime suprantamas dalykas, kad vienos valstybės narės kvalifikuotas šios profesijos atstovas gali pagal šią profesiją sėkmingai dirbti ir kitoje valstybėje.

96. Taigi, įtraukiant šią nuostatą, dėl atitinkamų profesijų buvo įtvirtinta speciali nuostata, kuria nukrypstama nuo direktyvos pagrindinės minties, kad mokymo ir lavinimo diplomai iš principo yra lygiaverčiai.

97. Remiantis kitu šios atsiradimo istorijos aspektu reikėtų šią nukrypti leidžiančią nuostatą aiškinti plačiai. Per antrą svarstymą Europos Parlamentas norėjo pakeisti Tarybos priimtą bendrąją poziciją, siūlydamas apriboti sąlygos dėl nacionalinės teisės žinių taikymą tik teisinėms profesijoms siaurąja prasme [20]. Tačiau šį Parlamento siūlomą pakeitimą Taryba atmetė.

98. Vis dėlto aplinkybė, kad kalbama ne apie lygiavertę alternatyvą, o leidžiančią nukrypti nuostatą, reikalauja aiškinti siaurai.

18 — Šiuo atveju žr. 7 išnašoje nurodyto Schneider p. 195.

19 — Šiuo atveju žr. 7 išnašoje nurodyto Schneider p. 197.

20 — Bendroji Tarybos pozicija dėl Komisijos pasiūlymo siekiant priimti direktyvą dėl bendrosios aukštojo mokslo diplomų, išduotų po bent trejų metų profesinio mokymo ir lavinimo, pripažinimo sistemos (OL C 309, 1988, p. 44).

99. Taigi atsižvelgus į šias aplinkybes aiškėja, kad, norint verstis nagrinėjama profesija, nepakanka kažkokių teisės žinių. Taip pat nepakanka išmanyti tik keletą labai siaurų teisės sričių. Priešingu atveju būtent į šią nukrypti leidžiančios nuostatos taikymo sritį patektų, pavyzdžiui, beveik visos prekybos veiklos sritys. Tačiau tokio tikslo Bendrijos teisės aktų leidėjas negalėjo turėti. Negalėjo nulemti ir tai, kad šiai profesijai taikomos konkrečios atsakomybės taisyklės.

100. Taigi apskritai vertinant žinių apimtį, kokybę ir išsamumą būtina taikyti griežtus kriterijus. Tai galioja tiek reikalaujamoms teisės žinioms, tiek ir veiklos sritims – konsultavimui ir (arba) pagalbos teikimui.

101. Perkeldamos Direktyvą 89/48 visos valstybės narės teisinių profesijų atžvilgiu pasinaudojo pasirinkimo galimybe ir kaip adaptacijos priemonę pasirinko kvalifikacinio tinkamumo egzaminą. Tai būtų galima paaiškinti tuo, kad ši alternatyva yra griežtesnė iš dviejų galimų adaptacijos priemonių ir reiškia papildomus sunkumus pareiškėjui, norinčiam pradėti dirbti pagal nagrinėjamą profesiją atitinkamoje valstybėje narėje.

102. Todėl, atsižvelgiant į Direktyvos 92/51 bendrąjį tikslą, 4 straipsnio 1 dalies b punkto trečiojoje pastraipoje įtvirtintos nukrypti leidžiančios nuostatos nereikėtų aiškinti per plačiai.

103. Galiausiai reikia nurodyti, kad Direktyvos 92/51 4 straipsnis, kaip antrinės teisės nuostata, turi būti aiškinamas atsižvelgiant į viršenybę turinčią teisę. Jai priklauso ne tik šiuo atveju taikoma pagrindinė laisvė, bet ir bendrieji teisės principai. Šiame kontekste ypač būtina prisiminti proporcingumo principo reikalavimus, kurių valstybės narės privalo laikytis tiek perkeldamos Direktyvą 92/51, tiek ir taikydamos nacionalinius įstatymus. Todėl iš viršenybę turinčios teisės nuostatų gali atsirasti papildomų valstybių narių veiksmų laisvės apribojimų.

C — Teisiškai svarbios Prancūzijos savanoriško kilnojamojo turto pardavimo viešajame aukcione savybės

104. Savanorišką kilnojamojo turto pardavimą viešajame aukcione Prancūzijoje reglamentuoja šie Prekybos kodekso straipsniai: L.321-1–L.321-4, L.321-8 ir L.321-9.

105. Šios nuostatos reglamentuoja tik savanorišką kilnojamojo turto pardavimą viešajame aukcione ir netaikomos priverstiniam turto pardavimui, kurį kaip priverstinį pardavimą aukcione numato įstatymas arba teismo sprendimas ir kuris išlieka teismo paskirto aukciono organizatoriaus („commissaires priseurs judiciaires“) kompetencija.

106. Savanoriškas kilnojamojo turto pardavimas viešajame aukcione apima tik naudotas arba naujas prekes, tiesiogiai pagamintas pardavėjo, kai jis nėra nei prekybininkas, nei amatininkas, ir prekės parduodamos pavieniui arba partijomis.

107. Tokį savanorišką pardavimą aukcione dažniausiai vykdo komercinės bendrovės, kurių tikslas apsiriboja kilnojamojo turto vertinimu ir tokio turto savanoriško pardavimo viešajame aukcione organizavimu ir vykdymu. Šios bendrovės veikia kaip tam tikro turto savininko įgaliotinės. Jos neturi teisės tiesiogiai arba netiesiogiai savo vardu pirkti arba parduoti viešajame aukcione parduodamo kilnojamojo turto. Šis draudimas taip pat galioja bendrovės vadovams, akcininkams ir darbuotojams.

108. Šios bendrovės gali vykdyti savo veiklą tik gavusios *Conseil* leidimą ir turi pateikti reikiamas garantijas dėl organizacijos, techninių ir finansinių išteklių buvimo, garbingo jų vadovų elgesio ir profesinės patirties, taip pat imtis tinkamų priemonių savo klientų sandorių saugumui užtikrinti. Jos privalo skirti auditorių ir auditoriaus pavaduotoją.

109. Bent vienas iš jų vadovų, akcininkų ar darbuotojų turi turėti kvalifikaciją, reikalingą vadovauti pardavimui aukcione, arba diplomą ar kitą įrodantį dokumentą, kuris *Conseil d'Etat* dekrete numatytomis sąlygomis pripažįstamas šioje srityje esąs lygiavertis (Prekybos kodekso L.321-8 straipsnis). Prekybos kodekso L.321-15 straipsnyje numatytos baudžiamosios sankcijos, kurių tikslas – užtikrinti, kad būtų laikomasi atitinkamų nuostatų, be kita ko, tų, kurios reglamentuoja leidimą ir reikalavimus, keliamus kvalifikacijai.

D — *Savanoriško kilnojamojo turto pardavimo viešajame aukcione direktoriaus profesija*

110. Valstybė narė gali taikyti Direktyvos 89/48 arba Direktyvos 92/51 4-ųjų straipsnių 1 dalių b punktų trečiųjų pastraipų leidžiančias nukrypti nuostatas, t. y. gali pasilikti teisę nuspręsti, ar taikyti adaptacijos laikotarpį, ar kvalifikacinį egzaminą arba testą, tik tada, jei, norint verstis ta profesija, reikia labai gerai išmanyti naciona-

linę teisę ir kai konsultavimas ir (ar) pagalbos teikimas nacionalinės teisės klausimais yra esminis ir nuolatinis profesinės veiklos baras. Taigi toliau reikia išnagrinėti, ar savanoriško kilnojamojo turto pardavimo viešajame aukcione direktoriaus profesija atitinka šias dvi sąlygas.

1. Žinių reikalavimai

111. Iš Prancūzijos teisės aktų aišku, kad savanoriško kilnojamojo turto pardavimo viešajame aukcione direktoriaus veikla apima ir atitinkamo aukcione parduodamo turto vertinimą, aukciono organizavimą ir vadovavimą jam. Aukciono direktorius veikia kaip aukcione parduodamo turto savininko įgaliotinis.

112. Remiantis tokiu veiklos aprašymu galima daryti išvadą, kad savanoriško kilnojamojo turto pardavimo viešajame aukcione direktorius privalo išmanyti Prancūzijos teisės aktus, reglamentuojančius kilnojamojo turto pardavimą aukcione, nes jis vykdo pardavimą aukcione ir jam vadovauja, be to, jis, kaip aukcione parduodamo turto savininko įgaliotinis, turi šį konsultuoti teisės klausimais.

113. Vis dėlto šios išvados grindžiamos tik galimu Prancūzijos prekybos kodekso nuostatų, svarbių šiam atvejui, aiškinimu, kuris jokiu būdu nėra privalomas. Pavyzdžiui, Vokietijos prekybos kodekso (das deutsche Handelsgesetzbuch) nuostatos, reglamentuojančios aukciono organizatoriaus veiklą, yra panašios kaip ir Prancūzijos prekybos kodekso, tačiau Vokietijoje ši profesija nelaikoma konsultanto teisės klausimais profesija.

114. Tokiomis aplinkybėmis apibrėžiant savanoriško kilnojamojo turto pardavimo viešajame aukcione direktoriaus veiklą būtina papildomai pasitelkti ir kitus teisės aktus, kurie susiję su vertimusi šia profesija, pavyzdžiui, savanoriško kilnojamojo turto pardavimo viešajame aukcione direktoriaus profesinį mokymą ir lavinimą reglamentuojančias normas.

115. Profesinio mokymo ir lavinimo tikslas iš esmės yra parengti dirbti pagal atitinkamą profesiją. Todėl, remiantis mokymo ir lavinimo turiniu, paprastai galima daryti išvadą apie profesijos turinį, ir atvirkščiai. Taigi čia reikia išnagrinėti, ar, rengiant savanoriško kilnojamojo turto pardavimo viešajame aukcione direktoriaus profesijai, mokymo ir lavinimo esminę dalį sudaro teisės dalykai.

116. Kokį mokymą ir lavinimą turi būti įgiję asmenys, norintys verstis savanoriško pardavimo viešajame aukcione direktoriaus veikla, reglamentuoja Dekretas Nr. 2001-650 ir nutarimas. Kaip jau buvo išdėstyta vertinant pirmąjį prejudicinį klausimą, dekreto 16 straipsnyje numatyta, kad šį mokymą ir lavinimą sudaro universitetinės studijos ir mokymo kursas. Universitetinės studijos savo ruožtu apima teisės diplomą ir antrą diplomą, patvirtinantį bent dvejų metų aukštojo mokslo studijas.

viešajame aukcione direktoriaus profesijai įsigyti reikalingo mokymo ir lavinimo didelę dalį sudaro teisės studijos: teisės mokslų diplomas, priėmimo egzamino, suteikiančio teisę į mokymo kursą, turinys ir pats mokymo kursas. Atsižvelgiant į tai, galima daryti išvadą, kad, norint verstis šia profesija Prancūzijoje, reikia gerai išmanyti Prancūzijos teisę.

2. Veikla

117. Egzamino, suteikiančio teisę dalyvauti mokymo kurse, turinį nustato nutarimo 4 ir 5 straipsniai. Jį sudaro iš teisės egzaminas ir menų egzaminas, kurie trunka po keturias valandas. Šio nutarimo priede išvardyti teisės egzamino dalykai, konkrečiai – tai civilinė teisė, prekybos teisė ir savanoriško kilnojamojo turto pardavimo viešajame aukcione teisė.

120. Iš Direktyvos 92/51 4 straipsnio 1 dalies b punkto trečiosios pastraipos formuluotės aišku, kad svarbiausias dalykas – konsultavimo teisės klausimais veikla, o ne teisininko profesija siaurąja prasme.

118. Pagal dekreto 21 ir paskesnius straipsnius patį mokymo kursą sudaro praktinė ir teorinė dalis, iš kurių praktinę dalį reikia atlikti savanoriško pardavimo viešajame aukcione bendrovėje arba pas teismo paskirtą aukciono organizatorių.

121. Jei Bendrijos teisės aktų leidėjas būtų norėjęs, kad į taikymo sritį patektų visos *teisinės* profesijos, tai rengdamas direktyvos tekstą būtų pasirinkęs bendresnio pobūdžio formuluotę, pavyzdžiui, teisinės profesijos, kuriomis verčiantis būtina gerai išmanyti nacionalinę teisę. Tai ypač galiotų tuo atveju, jei būtų norėta apimti *visas* profesijas, kuriomis verčiantis reikalaujama turėti teisės žinių.

119. Iš visų šių teisės aktų aišku, kad savanoriško kilnojamojo turto pardavimo

122. Taigi tam, kad būtų galima vertinti, ar savanoriško pardavimo viešajame aukcione

direktoriaus profesija patenka į Direktyvos 92/51 4 straipsnio 1 dalies b punkto trečiąją pastraipą, reikia nustatyti, kokią visos profesinės veiklos dalį sudaro konsultavimas arba pagalba teisės klausimais.

123. Net jei palyginus su kitų valstybių narių teisės aktais paaiškėtų, kad teisinė veikla nėra lyginamos profesijos dalis arba yra tik nežymi jos dalis, tai nesutrukdytų tokiai atitinkamos profesijos kvalifikacijai Prancūzijoje.

124. Pirma, tai susiję su šios profesijos istorija, t. y. su jos atsiradimo istorija. *Commissaire priseur* profesija žinoma nuo Prancūzijos revoliucijos. Jos istorinė raida paaiškina tą faktą, kodėl, skirtingai nei kitose valstybėse, Prancūzijoje ši profesija yra kitaip reglamentuojama ir kodėl, bet kita ko, norint ja verstis būtina gerai išmanyti Prancūzijos teisę ir kodėl ji apima konsultavimą teisės klausimais.

125. Vis dėlto po proceso byloje dėl įsipareigojimų neįvykdymo *Komisija prieš Prancūziją*, kuriame buvo nagrinėjamas šios profesijos atstovų monopolis vykdant pardavimą aukcionuose Prancūzijoje, profesija *commissaire priseur* buvo padalyta į *commissaire priseur judiciaire* ir savanoriško kilnojamojo turto pardavimo viešajame aukcione direktoriaus profesijas. Pastarasis vadovauja tik savanoriškam kilnojamojo turto pardavimui viešajame aukcione. Priverstinis turto pardavimas, apibrėžiamas kaip įstatymu arba teismo sprendimu numatytas pardavimas aukcione, išlieka teismo paskirto aukciono organizatoriaus (*commissaires priseurs judiciaires*) kompetencija. Žinoma, ši Prancūzijos sistema yra paaiškinama ne vien istoriniu požiūriu. Apie tai liudija dar ir šiandien išlikusios šiai profesijai priskiriamos funkcijos, kurias nagrinėsiu toliau.

126. Tačiau pirmiausia dar reikia pažymėti, kad profesijos reikalavimų ir su tuo susijusios (drausminės) atsakomybės nustatymas asmeniui nėra pakankama sąlyga. Taip pat neužtenka labai gerų specialybės žinių ir su tuo susijusio gebėjimo konsultuoti. Nepakanka ir paprasčiausiai išmanyti teisės, ypač civilinės, aktus ir jų laikytis. Priešingai, reikalaujama, kad atitinkamas konsultavimas būtų aptariamos profesinės veiklos dalis.

127. Iš bylos medžiagos aišku, kad savanoriško kilnojamojo turto pardavimo viešajame aukcione direktorius konsultuoja ir teikia pagalbą abiem šalims, t. y. tiek pirkėjui, tiek ir pardavėjui. Jis ypač turi išaiškinti teisės aktus, susijusius su kultūros vertybių apsau-

ga. Be to, jis turi informuoti pardavėją apie galimas teisines problemas, susijusias su prekių kilme. Taip pat teikti informaciją intelektinės nuosavybės teisės, mokesčių, ypač PVM, teisės klausimais, draudimo teisės klausimais, susijusiais su prekių transportu.

128. Kalbant apie pardavimą aukcione direktorius turi išaiškinti su valstybės pirmenybės teise susijusius teisinius klausimus, organizuoti pardavimą, kai didžiausią kainą pasiūlęs asmuo nesumoka, ir surašyti teisines pasekmes turintį pardavimo aukcione protokolą.

129. Aptariamos veiklos teisinės dalies svarbą atspindi 1971 m. gruodžio 31 d. Įstatymo Nr. 71-1130 56 straipsnis [21], kuriame ši profesija yra prilyginama teisininko profesijoms.

130. Todėl, pirma, kaltinimas, kad Prancūzija perkeldama direktyvą pažeidė Bendrijos teisę, nes savanoriško kilnojamojo turto pardavimo viešajame aukcione direktoriaus profesiją kvalifikavo kaip konsultantą teisės klausimais ir todėl piktnaudžiavo šia nukrypti leidžiančia nuostata [22], yra perdėtas.

131. Antra, reikia neužmiršti tikrojo šių direktyvų tikslo: diplomų pripažinimo direktyvų tikslas yra kitoks negu kai kurių sektorinių direktyvų, būtent – ne suderinti profesijas reglamentuojančią valstybių narių teisę, o užtikrinti diplomų abipusį pripažinimą. Žinoma, toks pripažinimas siejamas su tam tikromis sąlygomis, jei kai kuriose valstybėse narėse įgytas mokymas ir lavinimas skiriasi ir tai turi įtakos darbui pagal tą profesiją atitinkamoje priimančiojoje valstybėje narėje. Kartu tai užtikrina, kad būtų išsaugoti atitinkamos valstybės narės teisinės sistemos ypatumai, kuriems, kaip antai nagrinėjamu atveju Prancūzijoje, dažnai būdingas svarbus istorinis ir kultūrinis kontekstas. Kadangi direktyvos kiekvienai valstybei narei suteikia teisę nustatyti atitinkamos profesijos veiklos sritis, todėl, lyginant savanoriško kilnojamojo turto pardavimo viešajame aukcione direktoriaus profesiją su panašiomis profesijomis kitose valstybėse narėse ir taip siekiant sukurti vienintelę

21 — 1972 m. sausio 5 d. *JORF*, p. 131.

22 — Žr. Jacques Pertek. „Free movement of professionals and recognition of higher-education diplomas", *Yearbook of European Law*, 12 t. (1992), p. 293 (320).

Bendrijos teisę atitinkančią aukciono organizatoriaus profesiją, pagal kurią būtų galima vertinti kitų valstybių narių atitinkamas profesijas, būtų pažeistas direktyvų tikslas.

132. Šioje byloje nagrinėjama Prancūzijos sistema, reglamentuojanti savanoriško kilnojamojo turto pardavimo viešajame aukcione direktoriaus profesiją, istoriškai ir teisiškai plėtojosi kaip atskira ir savarankiška profesijas reglamentuojančios Prancūzijos teisės dalis ir kaip tokia turi būti pripažįstama.

E — *Tarpinė išvada*

133. Tokiomis aplinkybėmis į antrąjį prejudicinį klausimą reikia atsakyti taip, kad, remiantis pagrindinėje byloje taikytinais nacionalinės teisės aktais, savanoriško kilnojamojo turto pardavimo viešajame aukcione direktoriaus profesija turi būti kvalifikuojama kaip konsultanto teisės klausimais profesija Direktyvos 92/51 4 straipsnio 1 dalies b punkto pirmosios pastraipos prasme.

VI — Išvada

134. Atsižvelgdama į tai, kas buvo išdėstyta pirmiau, siūlau Teisingumo Teismui į pateiktus prejudicinius klausimus atsakyti taip:

1. 1992 m. birželio 18 d. Tarybos direktyva 92/51/EEB dėl antrosios bendros profesinio mokymo ir lavinimo pripažinimo sistemos, papildanti Direktyvą 89/48/EEB, turi būti aiškinama kaip taikoma savanoriško kilnojamojo

turto pardavimo viešajame aukcione direktoriaus veiklai pagal Prancūzijos teisę tik tada, kai:

— ši profesija Jungtinėje Karalystėje yra nereglamentuojama ir pareiškėjas atitinka Direktyvos 3 straipsnio pirmosios pastraipos b punkto sąlygas, arba

— Jungtinėje Karalystėje norint verstis šia profesija reikalaujama diplomo šios direktyvos prasme.

Ar šios sąlygos įvykdytos pagrindinėje byloje, turi nustatyti nacionalinis teismas.

2. Pagal pagrindinei bylai taikytinas nacionalinės teisės nuostatas savanoriško kilnojamojo turto pardavimo viešajame aukcione direktoriaus profesija turi būti kvalifikuojama kaip konsultanto teisės klausimais profesija Direktyvos 92/51 4 straipsnio 1 dalies b punkto pirmosios pastraipos prasme.